

KRONOLOGIJA INDUSTRIJSKE BAŠTINE

1281. Prva datirana vijest o Rijeci i djelovanju njene luke u Knjizi zaključaka Velikog mletačkog vijeća

1431. Temeljem darovnice kneza Martina Frankopana povjesničar Giovanni Cobler zaključuje da je najstarija riječka luka bila u ušću Rječine i to u predjelu današnjeg Školjića.

1511. Snažan potres u Rijeci; otada je brza voda Rječine donosila velike količine mulja, pijeska i kamenja zatrpavajući ušće, odnosno tadašnju luku.

1659. 6. lipnja Habsburški car Leopold I. dodijelio Rijeci grb

1640. Završena izgradnja prvog mosta preko Rječine

1650 Rijeka ima 2500 žitelja

1717. 2. lipnja Karlo VI. objavio je patent o slobodnoj plovidbi i trgovini na Jadranskom moru, što je značilo kraj prevlasti Venecije na Jadranu i razvoj habsburških luka i pomorstva

1719. Car Karlo VI. proglasio je 18. ožujka Rijeku i Trst slobodnim lukama Iste godine 27. srpnja osnovana je nova trgovačka kompanija pod imenom Carska privilegirana kompanija ili Orijentalna kompanija. 1731. pada u stečaj, a 1742. se potpuno gasi

1722. počinje gradnja prvog lazareta u Rijeci- Lazareta sv. Karla, na području između Mlake i Potoka

1725. Pripreme za izgradnju Karolinske ceste prema nacrtima inž. A. M. Weissa, uz sudjelovanje inž. A. Vernede.

1728. Dovršena i otvorena Karolinska cesta. Njome se prvi put provezao car Karlo VI. i tom prigodom posjetio Rijeku.

1749. Pokrenuto osnivanje „Glavnog trgovačkog udruženja Trsta i Rijeke“

1750. Rijeka ima 3000 žitelja

1750. Rafinerija šećera u Rijeci proizvodila šećer na industrijski način od 1750. do 1828.

1750. Marija Terezija potpisala 1. listopada dekret o privilegijama riječkoj rafineriji šećera, koja je bila u vlasništvu Dioničkog društva „Urban i Arnold i dr.“ iz Antwerpena.

1750. Potres u Rijeci i okolici ošteti Grad u velikoj mjeri

1751. Drugi veliki potres u Rijeci

1750. Nakon potresa izgrađena tri urbanistička plana grada Rijeke za gradnju južnih i jugoistočnih zidina.

1753. Zgrada današnjeg Državnog arhiva u Rijeci (Josipova vila) pripadala je obitelji Orlando.

1753. Zamjena prvog mosta pokretnim mostom da bi brodovi duže plovili Rječinom.

1754. Izgrađen industrijski kompleks Rafinerije šećera

1755. Donesen je urbanistički plan razvoja Novog grada (Civitas nova) na obali pred gradskim zidinama.

1775. Stupa na snagu odluka da se gradska vrata više ne zatvaraju, te su uklonjena, pa je komunikacija postala slobodna. Lokot s tih vrata čuva se u Pomorskom i povijesnom muzeju.

1775. Početak izgradnje Novoga grada (civitas nuova)

1779. Dovršena izgradnja Jozefinske ceste, druge ceste koja je povezivala Karlovac sa Senjom i Rijekom, budući da se Karolinska cesta pokazale preuskom i brdovitom

1779. U Rijeci je osnovana Trgovinska komora sa sjedištem u Palacu

1782. Početak gradnje Upravne zgrade Rafinerije šećera (bivša Tvornica „Rikard Benčić“)

1784. U Upravnoj zgradi Rafinerije šećera dovršene dekoracije salona

1786. Doviřena Upravna zgrada Rafinerije šećera

1794. Rijeka ima 6764 stanovnika

1799. Zgrada današnjeg Državnog arhiva u Rijeci od Orlandovih prešla u posjed Pasqualovih.

1803. Zgradu današnjeg Državnog arhiva Rijeka kupio je Andria Ljudevit Adamić. Vila je zatim bila vlasništvo engleskog konzula Johna Learda, potom Giovannija Ciotte, a od njega je kuću otkupio nadvojvoda Josip te se prema njemu zdanje i naziva Villa Giuseppe, Josipova vila.

1803. Počela izgradnja Lujzinske ceste, treće koja je spajala Rijeku s Karlovcem nakon Karoline i Jozefine.

1806. Ugrađen put prema Mlinovima preko Školjića, koji je presjekao predio Luke na dva dijela; njime se prometovalo do 1823. godine

1812. Za vrijeme francuskog režima prestala je djelatnost Lazareta sv. Karla u Rijeci. Brodovi su radi karantene od 1812. do 1833. upućivani u Kraljevicu.

1814-15 Paškim mirom Austrijska Monarhija postala je ponovo gospodar istočne jadranske obale.

1820. Sušak ima 27 kuća i 229 stanovnika

1821. Kapetansko vijeće odlučilo da se za 10 000 fiorina otkupi zgrada bivše Tvornice voska i vrt do nje za Bolnicu sv. Duha.

1821. Ljudevit Andrija Adamić pokrenuo je proizvodnju u Tvornici papira na Rječini, koju su kasnije preuzeli Walter Crofton Smith i Charles Meynier.

1823. 3. siječnja u Balton- Le- Moorsu u Engleskoj rođen Robert Whitehead, a umro je u Becket Parku u Engleskoj 16. studenog 1905.

1833. Između Piramide i Martinšćice izgrađena cesta Dorothea nazvana po Mariji Dorothei, supruzi nadvojvode Josipa.

1833. otvoren Lazaret sv. Franje u Martinšćici

1839. Riječki trgovac Antonio Matessich dobio je dozvolu sagraditi jedan mlin u Žaklju.

1843. Grad Rijeka povjerava inženjeru Carlu Wallonu trasiranje željezničke pruge između Rijeke, Karlovca i Siska. Za izgradnju pruge predviđa se organizirati akcionarsko društvo.

1844. Započela je redovna vožnja poštanske diližanse između Rijeke i Zagreba. Putnici su mogli putovati dva puta tjedno, a putovanje je trajalo 27 sati.

1846. 4. travnja Gradsko Vijeće je donijelo odluku da umjesto radova na regulaciji toka Rječine sagradi novu luku ispred gradskog tornja. Sagradio bi se novi gat koji bi bio zaštićen lukobranom s valobranom.

1846. 17. srpnja Gradsko Vijeće odlučuje povećati izdatke za izgradnju luke, produžiti postojeći gat i sagraditi novi molo sa santorinskim cementom.

1846. U Veroni je rođen Annibale Ploech, veliki dioničar riječke Tvornice torpeda.

1850. Riječko akcionarsko društvo uvodi osvjetljenje grada plinom.

1851. 27. studenog započinje radom “Tvornica kemijskih proizvoda” (Stabilimento prodotti Chimici in Fiume). Locirana je u zapadnom dijelu grada, na Cernikovici. Osnivači su Walter Crofton Smith, Archile Francic, Smith e Meynier, F. Jackvile Thomson, Federico Thierry, Francesco Thierry, Giorgio Edoardo Schmith, Pietro Scarpa, Enrico Meynier, Walter Glennie Schmith.

1852. 15.siječnja osnovana "Privilegirana tvornica platna za jedra" (Privilegiata fabbrica tele da vela), vlasnici koje su Tomaso Gelcich, Michele Ghiashich i Francesco Gelcich.

1855. Podignut željezni most preko Rječine

1855. Nadvojvoda Maksimilijan 26. ožujka postavio kamen temeljac za Vojno-pomorsku akademiju u Rijeci, gradnja započela 22. svibnja, a završila 3. listopada 1857.

1856. Na Brajdi počela gradnja Komunalne vojarne na lokalitetu Raspelo, dovršena 1858.

1856. Gat uz lijevu obalu Rječine produžen uz more, zaokrenut prema zapadu.

1865. Uz obalu mora započela gradnja stare ribarnice po projektu Antona Deseppia, a završena 1866.

1866. Rijeka imala 16 tisuća žitelja

1866. Ugrađena prva lučka obalna dizalica s parnim pogonom

1868. Rijeka postala corpus separatum Krune sv. Stjepana

1868. Počelo zatrpavanje obale od Žabice prema zapadu. Uklonjena utvrđica (fortezza) na Žabici

1868. Potpisana Hrvatsko-ugarska nagodba, Rijeka je kao corpus separatum pripala pod izravnu upravu Mađarske (Riječka krpica)

1869. Prijateljska nagodba između četvorice dioničara riječke Tvornice torpeda - R. Whiteheada, G. Luppisa, G. Ciotte i A. Ploecha.

1871. Početak izgradnje Sušačke luke

1872. Gradnja prve riječke plinare prema projektu arhitekta Ignazija Rossija.

1873. Naručen generalni urbanistički plan razvoja grada Rijeke

1873. 17. ožujka raspisan natječaj za arhitekta i tehničare u Građevinskom uredu Rijeke. Dužnost šefa povjerena inž. Isidoru Vauchingu, a uz njega je i dr. Filiberto Bazarig.

1873. Službeno objavljen program u kojem su postavljeni obavezni uvjeti s naročitim akcentom na razvoj grada Rijeke duž pruge Karlovac-Rijeka i Rijeka- Sv. Petar (Pivka)

1873. Izgradnja željezničke pruge Sv. Petar- Rijeka, otvorena 24. lipnja i Državne željeznice Karlovac Rijeka, otvorene 23 listopada.

1873. Robert Whitehead utemeljio Tehničko poduzeće (Stabilimento Tecnico Fiumano)

1873-74. Epidemija kolere; u lazaretu Martinščice izolirano 119 brodova.

1877. Sjedište Trsatske općine preselilo se u Sušak

1881. Otvorena Ljuštionica riže (Pilatura di Riso). Za njen je razvoj zaslužan Luigi Ossoinack. Zapošljavala je 500 radnika, a proizvodila 2500 kvintala riže dnevno. Sirovina je dolazila iz Indije, Japana i Kine.

1882. Po projektu arh. Mate Glavana izgrađena je zgrada Ljuštionice riže, zvana pučki Rižerija.

1882. Počela raditi Rafinerija nafte u Rijeci

1882. Rijeka dobila modernu kanalizaciju

1883. Građena Rafinerija nafte po projektu arhitekta Mate Glavana počinje s radom. Za njene potrebe je izgrađena i zasebna, zatvorena Petrolejska luka

1885. U Riječkom Komunalnom kazalištu uvedena električna rasvjeta

1889. Počela gradnja riječkog željezničkog kolodvora po projektu Ferenza Pfaffa-dovršen 1890. godine

1889. Radničke kuće u Ulici M. Remsa izgradio Raffaello Culotti

1890. Sušak s Trsatom brojio 3500 žitelja

1890. Počinje gradnja sušačke luke (Luka Baross)

1891. 2. siječnja s novosagrađenog riječkog kolodvora krenuo prvi vlak u pravcu Pivke.

1891. Započela gradnja dviju željezničkih stambenih zgrada pokraj kolodvora

1892. 7. studenog luka je dobila električnu rasvjetu što je omogućilo ukrcaj i iskrcaj brodova noću

1894. Požar u luci uništio skladišta 6. i 7. i potaknuo vlasti da provedu vodovodnu mrežu od grada do luke i da dvije godine kasnije organiziraju vatrogasnu službu koja je bila povezana s vatrogasnom službom u gradu.

1894. Završena gradnja Luke Baross

1910. Rijeka ima 49 806 , a Sušak 9 345 stanovnika

1910. Postavljena u luku prva dizalica s električnim pogonom, s portalnim postoljem kojim se mogla micati po tračnicama duž obale. Dizalica je proizvedena u Mađarskoj. Do Drugog svjetskog rata u riječkoj luci bilo je 39 električnih dizalica.

1913. Ostvaren najveći promet u riječkoj luci do tada. Radilo se o 2 096 814 tona, od čega je većina bila iz Mađarske ili za Mađarsku. Najviše se izvezio šećer, drvo i žitarice a uvezio ugljen , riža, fosfati, kukuruz, uljarice i pirit

1914. U ožujku otvorenje vodovoda u Sušaku

1919. Sušak proglašen gradom 23. listopada

1919. 12. studenog D'Annunzio upada u Rijeku (tzv. riječki pohod)

1920.. U talijanskom Rapallu potpisan ugovor o osnivanju samostalne Riječke države

1920. Tijekom takozvanog „Krvavog Božića“ D'Annunzijevi sljedbenici srušili su željezni most na Rječini, podignut 1855. godine.

1924. Potpisan Rimski pakt 27. siječnja. Rijeka je pripala Kraljevini Italiji, a luka Baroš i Delta tadašnjoj jugoslavenskoj državi.

1926. Na Rječini 31. prosinca pušten je u promet novi pogranični most

1927. Srušena Stara barutana

1938. Dr. Enea Perugini projektirao Upravnu zgradu Rafinerije nafte ROMSA-e u Rijeci

1940. Dana 17. ožujka otvorena je upravna zgrada riječke Rafinerije nafte, tadašnje ROMSA-e i radničkog naselja Rafinerije.

1945. Oslobođenje Rijeke

1946. Dana 1. veljače Rijeka i Sušak ujedinjaju se u jedan grad

1946. Na mjestu porušenog Pograničnog mosta projektiran most – Titov trg. Most je otvoren 20. listopada.

1947. Rijeka vraćena Jugoslaviji mirovnim sporazumom u Parizu 10. veljače. Prvi put u Rijeci kupljena i primijenjena četiri viličara nosivosti mase 4 500 kg.

1974. Na Koblerovom trgu postavljena spomen- fontana u povodu 150- godišnjice Tvornice papira (projektant Igor Emili)

1989. 28. studenog sa željezničke postaje Brajdica krenuo prvi kontejnerski vlak Rijeka- Budimpešta. Prekrvano je 6 417 645 tona tereta

1991. Stvaranjem samostalne neovisne Republike Hrvatske , riječka luka postaje vodeća hrvatska luka

1996. Vlada Republike Hrvatske na sjednici 23. svibnja donijela je odluku o osnivanju Lučke uprave Rijeka.

1997. 19. lipnja , temeljem Odluke o davanju suglasnosti Vlade Republike Hrvatske, osnovana je Slobodna zona luke Rijeka, čiji je osnivač i upravljač Lučka uprava Rijeka. Zona obuhvaća kopneni i morski dio lučkog područja luke Rijeka, a sastoji se od tri teritorijalna dijela: Lučki bazen Rijeka s kontejnerskim terminalom, Skladišni kompleks Škrljevo i Lučki bazen Raša.

LITERATURA:

Matejčić, Marijan : Kronološki podaci prema knjizi „Kako čitati grad“ Radmile Matejčić, Rijeka: „Adamić“, 2007.

Muzej grada Rijeke: Riječka Luka: povijest, izgradnja, promet , Rijeka, 2001.

konzervatorski